



<https://padlet.com/lour1/ROAL>

Kan læsning blive for stille?

ROAL 20. november 2017

Louise Rønberg, adjunkt, lour@ucc.dk



UCC
PROFESSIONS-
HØJSKOLEN

☰ 🔍 **Berlingske** **NATIONALT** KØB ABONNEMENT

Opråb fra gymnasielærere: Elever kan ikke læse en bog

Litteraturundervisningen er nødlidende i gymnasiet. Eleverne er for rastløse til at læse selv kortere noveller.

FREDAG D. 23. SEPTEMBER 2016 KL. 22:30



VI ANBEFALER

Læsning skal læres...
Børn og unge (og voksne) har brug for digitale pauser.



<https://www.greatschools.org/gk/articles/does-your-teen-have-a-digital-curfew/>

Min dagsorden

- ❖ Hvad ved vi om effekten af stillelæsning i skolen?
- ❖ Hvordan sætter vi mere lyd på læsningen? og hvordan støtter vi udviklingen af stillelæsning?
- ❖ Hvorfor skal nybegyndere ikke læse stille? Og hvordan kan forældre støtte?
- ❖ Hvordan kan vi motivere og engagere til fortsat læsning?

Hvad er det for en læsekompetence vi ønsker, børn skal udvikle??

UCC
PROFESSIONS-
HØJSKOLEN



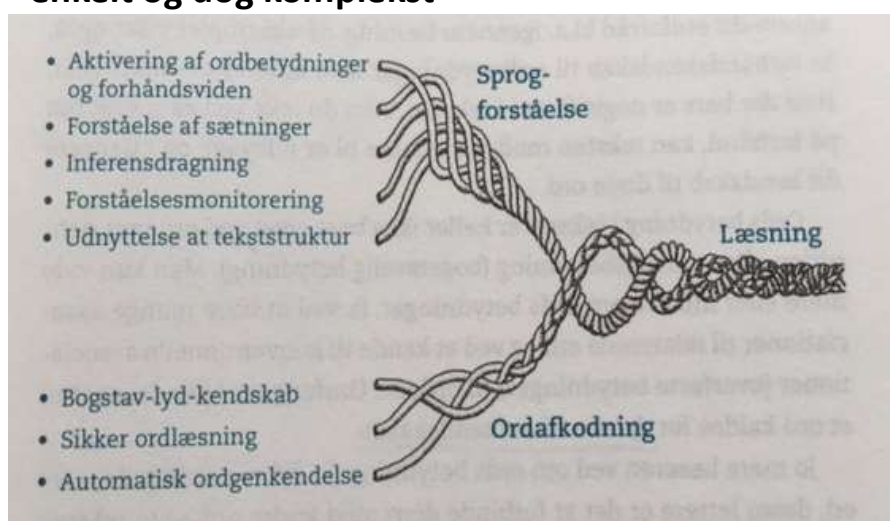
Funktionel Definition

... at forstå og anvende de skriftsproglige udtryksformer, der kræves af samfundet og/eller som værdsættes af den enkelte person. Unge læsere kan danne sig en forståelse fra vidt forskellige tekster. De læser for at lære, for at deltage i fællesskaber med andre, der læser i skolen, i fritiden og for deres egen fornøjelses skyld.

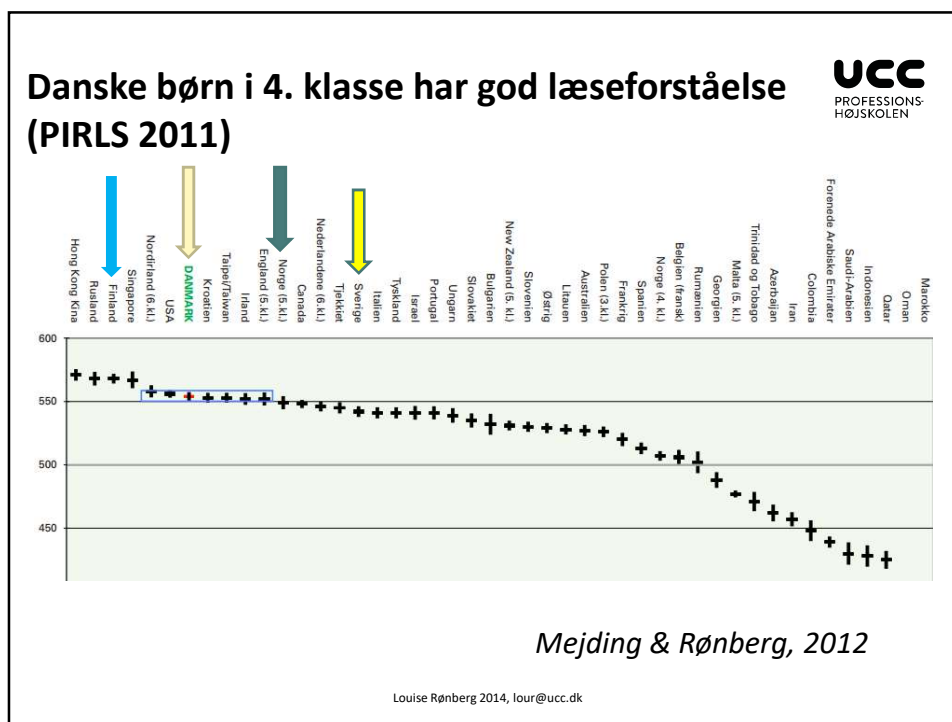
PIRLS, 2006; 2011

Delfærdigheder i læsning - enkelt og dog komplekst

UCC
PROFESSIONS-
HØJSKOLEN



Oakhill m.fl. 2014, s. 25 på baggrund af Hollis Scarboroughs model 2001



Internationale undersøgelser viser...



- Elever, der læser, fordi de kan lide det, er ofte også bedre læsere
- Elever, der læser meget hjemme, er ofte også bedre læsere (Se PIRLS Mejding & Rønberg, 2012, s. 79ff)
- Læsning i fritiden øger læsefærdigheder for både svage og gode læsere (Mol & Bus, 2011).

Ordforrådskløften

UCC
PROFESSIONS-
HØJSKOLEN

De 10% mest læsende elever læser ca. 2 mio. ord om året, mens de 10% mindst læsende elever, når ca. 8000 ord om året

(Cunningham & Stanovich, 2001: *What Reading does for the Mind.*)



<http://blog.skillsacademy.co.za/importance-of-reading/>

Gavner stillelæsning i skolen?



Louise Rønberg, lour@ucc.dk

Eksempel fra dingoudgave af Oliver Twist.



Når man kan afkode bedre end man forstår...

...”Da det gik op for hende, hvem det var, greb hun mrs. Corney i armen. Hun skulle lige til at sige noget, men fik øje på de to vågekoner og bad dem gå”

”Læsning er kedeligt...”

Hvordan udvikles elevers læsefærdigheder i retning mod flydende læsning?



NRP (2000) undersøgte effekten af følgende:

- Stillelæsning i skolen (traditionel)
- Gentaget oplæsning (mundtlig, repetition, feedback)

Konklusion

- Stillelæsning uden støtte og feedback gavner ikke entydigt læseudvikling. Gentaget oplæsning derimod har effekt på præcision, hastighed og samlede læsefærdigheder.

Kilde: Shanahan, 2005

Gentaget læsning af ord og tekst fremmer automatisering -> flydende læsning

Gentaget læsning er en gammel idé (S. Jay Samuels, 1979; Carol Chomsky, 1978)

I 1.-2. klasse elever kæmper mest med præcisionen. Fra 2.-3. klasse har flere elever brug for hjælp til at få øget farten og komme videre fra præcision til hastighed!

Tre gange genlæsning kan være nok!



Arbejde med oplæsning styrker læseforståelse!

Fokuseret og varieret arbejde med oplæsning i hele skoleforløbet giver læsere (især de usikre) en vigtig *stilladserende* dimension, som udvikler flydende læsning, og som er afgørende for læseforståelsen.

(Brandt, 2012, s. 33)



Måder at få oplæsning ind i klassen

UCC
PROFESSIONS-
HØJSKOLEN

- Ekkolæsning
- Læseteater – flere elever øver replikker i samme stykke til oplæsning.
- Korlæsning: Sange med flere vers – ugens sang der synges/læses hver morgen
- Makkerlæsning



Strukturering af læsning i klassen

- "Rundelæsning" -> ikke effektivt!
Ulempe: meget ventetid. Kun den, der læser får træning (Shanahan, 2005)
- Det larmer når flere læser på en gang!
Vigtigt med regler for stemmestyrke
- Vigtigt med regler for, hvordan man er en god læsemakker (tjek fx Brandt, 2012)
- Gør evt. brug af læsefoner!
(phonics phones/toobaloo)



Hvilke materialer til gentaget læsning også på mellemtrin og op?

- Digte, rim
- Sange
- Radiolæsning (nyheder, vejrudsigt - lyd som en professionel radiomedarbejder)
- Nedskevne bogtaler – ”Sælge bogen”
- Vittigheder, gåder
- Taler af statsministre, dronningen, kvindesagsforkæmpere, breve fra modstandsfolk etc



Har stillelæsning i skolen slet ingen effekt?

Jo nogen gange og nogen gange ikke.....!

Altså varierende resultater!! - både hvad angår effekt på læsefærdigheder og motivation for læsning.

(se Manning, Lewis & Lewis, 2014 for opsummering af forskning fra før 2000)

Hvad er godt og skidt ved stillelæsning i klassen ifølge en elev i 3. klasse?

"så får man læst mere, og man kan skrive mere på sin læsekontrakt end man ellers ville kunne."

"så får man tid til at læse nogle spændende bøger"

"Nogen gange får man ikke skrevet så meget på, og så er der nogen af ens venner, der har læst mere"

"Tit er der larm i klassen og nogen der griner, og så ville jeg hellere sidde ude på gangen, som man gør, når man kommer for sent".

Fordele ved at sætte tid af til stillelæsning i skolen

- Opmærksomhed på at læsning er vigtigt
- Mulighed for en ny start og ny motivation som læser
- Læsning som en social aktivitet



**Reading
Is
Soooooo
Delicious!**

Ulemper ved stillelæsning som metode til at styrke automatisering/flydende læsning

- vejledning og feedback fra en lærer/makker mangler
- ingen kontrol med hvordan tiden bliver brugt
- Ingen kontrol med udbytte og mål med læsning

At støtte udvikling af stillelæsning...



Billedekilde: <http://thedailynewnation.com/news/57869/significance-of-silent-reading.html>

Enkeltstrategier, som hver især gavner læseforståelse

- Overvåge og tjekke egen forståelse
- Besvare spørgsmål til teksten
- Stille spørgsmål til teksten
- Opsummere og sammenfatte
- Udfylde grafiske modeller som ordkort, årsag/følge, sammenlign/modstil

(National Reading Panel, se Shanahan, 2005)

Louise Rønberg, lour@ucc.dk,

Kendetegn	Traditionel	Stilladseret
Lærerens rolle	Læreren er model for eleverne ved selv at stillelæse	Lærer modellerer og underviser direkte i flydende læsning og i at vælge bøger på passende niveau.
Motivering af læsningen	Opmuntre eleverne til selv at vælge, hvad de har lyst til at læse	Afgrænser valgmuligheder for at opmuntre til bred læsning genremæssigt
Målet med læsningen	At fremme læsemotivation læseforståelse og udvikling af flydende læsning	At fremme læsemotivation, læseforståelse og udvikling af flydende læsning
Lærerens opfølgning og feedback	Ingen systematisk opfølgn.	Korte (5 min) individuelle ugentlige <i>læsemøder</i> ml. lærer og elev
Ansvarlighed/kontrol	Ingen systematisk tjek.	Læse højt for lærer, svare på spørgsmål fra læreren, sætte personlige mål mht. at færdiggøre bog inden for bestemt tid + afslutte bogen med en <i>bogrespons</i>

Inspiration fra Reutzel m. fl. 2008

Fælles Mål - "Finde tekst" efter 2. klasse
 -kan vælge en tekst ud fra et mindre udvalg
 -har viden om teksters sværhedsgrad



Stilladseret stillelæsning (Reutzel et al., 2008) Eksempel på modellering: "tegnsets betydning for frasering".

Artikel beskriver forsøg med en 3. klasse.

- De første 5-8 minutter hver dag, modellerer og forklarer lærer specifikt element af flydende læsning
- Teksten blev vist på skærm/tavle (markere anførselstegn med en farve, punktum med anden tusch)
- Lærer modellerer tekstlæsningen med passende frasering med brug af tegnsætning.
- Lærer modellerer derefter tekst hvor tegnsætning er ignoreret. Diskuterer med eleverne, hvad det gør ved forståelsen.
- Til sidst inviteres eleverne til at deltage i en fælles oplæsning af teksten (koralæsning)

Stilladseret stillelæsning

UCC
PROFESSIONS-
HØJSKOLEN

Modellere forståelsesmonitorering

Forståelsesmonitorering er den løbende opmærksomhed på egen forståelse:

- Giver dette mening?
- Hvorfor gjorde hun det?
- Hvorfor sagde han det?
- Hvordan hænger dette sammen med den første del af historien?
- Hvordan passer dette med, hvad jeg allerede ved om emnet?

Strategier til at tjekke ord, jeg ikke forstår!

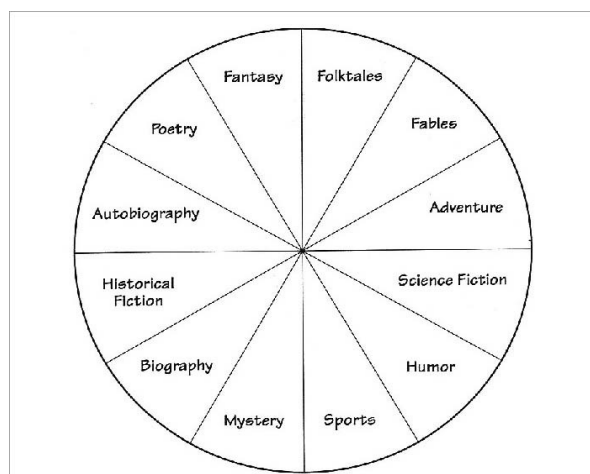
Hvad kan jeg gøre, når jeg støder på ord jeg ikke forstår i de tekster jeg læser?

1. **Brug teksten.** Læs lidt videre, og se om jeg nu har et bud på, hvad ordet betyder. Er der noget der står i sætningerne rundt om ordet, som kan hjælpe mig?
2. **Brug orddele (morfemer).** Er der orddele i ordet jeg genkender? Det er nok noget med....
3. **Brug ordklassen.** Er det et navneord, et udsagnsord, et

Oakhill m. fl., 2015, side 152

Støt elevernes valg af varierede genrer (Reutzel m.fl. 2008)

UCC
PROFESSIONS-
HØJSKOLEN



From *Your Classroom Library: New Ways to Give It More Teaching Power*, by D.R. Reutzel & P.C. Fawson, 2002, New York: Scholastic. Reprinted with permission.

Hvorfor skal begyndere ikke læse stille....?

Vigtigt at begyndere får undervisning og øvelse, der udvikler deres strategier til at læse ord

Tekster med mange lydrette ord og mange gentagelser i begyndelsen

God læsefærdighed er ikke veludviklede gættefærdigheder!

Mulighed for at få **feedback** fra en makker/forælder/lærer.



Ill. Jeannette Brandt

Louise Rønberg lour@ucc.dk

Opmærksomhed på egen forståelse

Helt fra begyndelsen må "løbende overvågning og opmærksomhed på egen forståelse" være et tema i undervisningen og i samtalen derhjemme.

LÆSNING SKAL GIVE MENING!

Louise Rønberg lour@ucc.dk

Lyt til en begynder i "Den alfabetiske fase" Frida 1. klasse efterår



Strategi til brug for makker, forældre og lærere: **Vent– Støt – Anerkend**

UCC
PROFESSIONS-
HØJSKOLEN

Vent – Vent til barnet har læst sætning færdig. Vent så barnet får en chance for at rette sig selv eller selv spørge om hjælp (aftal tegn).

Støt – Hvis en eller to slags ”støtte” ikke hjælper, så giv ordet.

1. Peg på ordet, der var galt. Hov, prøv at læse ordet igen. Sig fx: Hvilken lyd/hvilke lyde begynder ordet med?

2. Læg hånden over noget af ordet fx en stavelse ad gangen, Kan du se, hvad der står nu?

3. Hov prøv lige at lytte til, hvad du læste. Gav det nogen mening? Prøv at læse det igen.

4. Fortæl eleven, hvad der står

Anerkend – anerkend barnets forsøg. Ros hvis naturligt. Skab en rar stemning, hvor det er ok at være i gang med at øve sig. Afstem dig efter barnet.

Louise Rønberg lour@ucc.dk

Hvor mange minutter kan begyndere læse hjemme hver dag? og hvordan?

UCC
PROFESSIONS-
HØJSKOLEN

Tommelfingerregel:
minutter = barnets alder
indtil barnet er på vej mod
flydende (80 ord/min)

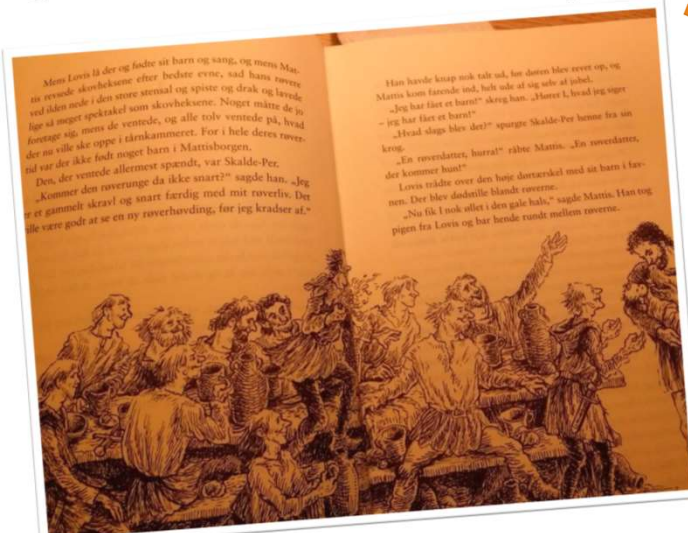


Varier hjemmelæsning

- Læs i kor
- Læs i ekko
- Bankelæsning – skiftes til at læse
- Læs igen – tag tid
- Bamselæsning – læs i fred men stadig højt

Louise Rønberg
lour@ucc.dk

**Læs 20 minutter derhjemme – fx:
Barnet på 7 år læser de 7 minutter i ”Bo”
og du læser de 13 minutter i ”Ronja”...**



UCC
PROFESSIONS-
HØJSKOLEN

Har din skole tid sat af til stillelæsning?

Hvordan kan tiden blive mindre ”stille” især i de små klasser?

Kan du bruge nogle af ideerne til at ”stilladsere” stillelæsningen?

Kunne det være en ide med et mindre antal fokuserede stillelæsningsuger i stedet for et permanent tiltag?

**Hvordan motiverer vi til mere læsning??
Tendens til at elever, der har bøger/blade i
klasseværelset, de kan låne fra, er bedre læsere**

38 % af de danske elever har et bibliotek eller læsehjørne i klasseværelset

72 % elever på internationalt plan har et bibliotek eller læsehjørne i klasseværelset

Kun i lande som Oman, Saudi-Arabien, Colombia og Marokko er det lige så sjældent som i DK...

(Mejding & Rønberg, 2012, s. 130)



Skal klasseværelset inspirere til læsning?

Eller lader vi det være op til skolebibliotekerne/PLC?



Bogreolen i en dansk 5. klasse

Hvordan motiverer vi til mere læsning??

Lærerens højt læsning er en reklame for bøger!

- Sæt tid af (fx 10-15 minutter)
- Skab en rar atmosfære (belysning, placering)
- Vælg bøger:
 - du selv kan lide!
 - brug skolebibliotekaren/PLC
 - der strækker børnenes sprog
 - der skaber sammenhæng til elevernes livsverden
 - Ikke kun bøger! Brug artikler, blade, internettet

Rasinski, 2010

Hvordan motiverer vi til mere læsning i og uden for skolen?

- "indgang-udgangslæsning" – Mikrolæsning/tegneserie-minuttet
- Støt elever i at sætte læseformål og mål for deres læsning fx sammen med en makker
- Slip ikke hånd i hanke med børnenes frilæsning efter begyndertrinnet! (ok med læsekontrakter, ferieaftaler)

Sommerferie-læsebingo

Læse ved vinduet		Læse med søbriller		Læse på sofaen		Læse på en gyngestol	
Dato	Læst	Dato	Læst	Dato	Læst	Dato	Læst
Læse under et tæppe	Læse i et træ	Læse for et kæledyr	Læse på gulvet	Læse i en vindueskarm	Læse i et natbøj	Læse i en lænestol	Læse for en ven
Læse i bilen	Læse med lønnylgtte	Læse om morpenen	Læse under bordet	Læse i regnvej	Læse i køledøj	Læse med hal på	Læse for en bamse
Læse i en hule	Læse om morpenen	Læse under bordet	Læse i regnvej	Læse i køledøj	Læse med hal på	Læse for en bamse	
Læse under	Læse i sengen	Læse for min	Læse med hal på	Læse for en bamse			



Opsummering

UCC
 PROFESSIONS-
 HØJSKOLEN

- Udvikling af forestillingsevne og læseforståelse kræver øvelse i at lytte til tekster
- Stillelæsning i skolen *kan* have begrænset effekt på læsefærdigheder og motivation. Stilladsering er nødvendig!
- Stillelæsning med begyndere er **ikke** en god ide!
 - For at automatisere ord skal man have mulighed for at læse dem rigtigt (afkodning og forståelse).
 - For at udvikle opmærksomhed på egen forståelse helt fra starten skal man have feedback.

Referencer

Brandt, Gertrud (2012). *Flydende læsning i praksis – Præcis, hurtig og udtrykksfuld læsning*. København: Akademisk forlag

Bråten, Ivar (2008). *Læseforståelse, Læsning i videnssamfundet - teori og praksis*. Århus: KLIM.

Ehri, L. (2011). Hvordan lærer børn at læse og hvad bør lærere vide? *Viden om læsning 10*.

Elbro, Carsten (2014). *Læsning og læseundervisning*. København: Hans Reitzels Forlag. 3. udgave

Manning, M., Lewis, M. & Lewis, M. (2014). Sustained Silent Reading: An update of the research. I Hiebert & Reutzel. Revisiting Silent Reading

<http://textproject.org/assets/library/resources/Hiebert-Reutzel-2014-Revisiting-Silent-Reading.pdf>

Mejding & Rønberg, 2012, *PIRLS 2011*, DPU, Århus Universitet

Nielsen & Juul (2012). Frilæsning i 1. klasse - Effekt på ordlæsning? *PPT 49(1)*, 12-27 Oakhill, J., Cain, K., Elbro, C. (2015). *Læseforståelse – indsigt og undervisning*.

Hans Reitzels Forlag.

Rasinski, T. (2010). *The Fluent Reader*, New York: Scholastic

Reutzel, D. R. m. fl. (2008) Scaffolded Silent Reading: A Complement to Guided Repeated Oral Reading that Works! *The Reading Teacher* 62(3), s. 194-207

Roe, A. (2010) *Læsedidaktik efter den første læseundervisning*, Århus: Klim

Rønberg, L. (2015). Gavner stillelæsning i skolen? *Læsepædagogen*

Shanahan, T. (2005). *The National Reading Panel Report: Practical Advice for Teachers*. University of Illinois at Chicago. Kan findes Her

<http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED489535.pdf>



Tak for i dag!



Foto: Louise Rønberg

<https://padlet.com/lour1/ROAL>

Louise Rønberg, lour@ucc.dk

